Lapsen menetyksen vaikutukset perhedynamiikkaan ja vanhemman sosiaalisiin suhteisiin

Jouko Kiiski 60 vuotta

8.12.2016

Harri Koskela

Artun, Heinin ja Ainon isä

Teologian tohtori,
uskonnon-, filosofian-
ja psykologianopettaja

Esityksen kokonaisuus

1. Oma kokemukseni menetyksestä ja surusta
2. Tutkimuksen taustaa:
   käytännöllinen teologia > pastoraalipsykologinen tutkimus
3. Väitöstutkimukseni lähtökohdat: aineisto, tutkimustehtävä ym.
4. Tulosten pääkategoriat
5. Suru-, surutyö- ja suruprosessi-käsitteet
6. **Lapsen menetyksen vaikutukset perhe-dynamiikkaan ja vanhemman sosiaalisiin suhteisiin**
7. Lopuksi

1. Oma kokemukseni

Heini

Maaria

syntyi

30.6.1994

1. Oma kokemukseni

1. Oma kokemukseni

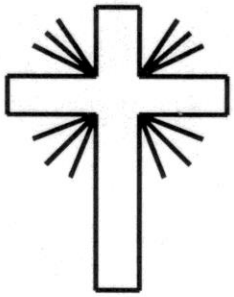

Kultahippumme

Heini Maaria Koskela

* 30. 6. 1994
† 20. 12. 1994

Pikku-Heiniä ikävöiden

äiti, isä ja Arttu

Niin lähdit enkelimme kultainen
luo taivaan omien enkelten.

Taivaan kodissa kerran,
rakas, kohtaamme.

Kiitos, ystävät, kaikesta tuesta.

1. Oma kokemukseni

1. Oma kokemukseni

2. Tutkimuksen taustaa

Tutkimus kuuluu **käytännöllisen teologian** alaan

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

2. Tutkimuksen taustaa

Pastoraalipsykologia:

- työskentelee psyykkisen kokemusmaailman ja uskonnollisen kokemusmaailman välisten kysymysten parissa
- tutkii ja selittää inhimillistä todellisuutta
- psyykkisen ja hengellisen yhtäaikaisuus ja sisäkkäisyys
- sekä psyykkinen että hengellinen todellisuus otetaan todesta. Hengellinen ei redusoidu psyykkiseen

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

2. Tutkimuksen taustaa

- Vanhempien **oman kokemuksen** kunnioittaminen
- **Kertojan ääni**
- Pyrkimys **holistisuuteen**

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

3. Tutkimuksen lähtökohdat: aineisto

- **Kirjoituspyyntö** sanomalehdissä (8) ja uskonnollisissa lehdissä (8) sekä Käpy-lehdessä
- **64** lapsensa menettäneen vanhemman **kirjettä**
- Lisäksi sekä lapsen että aviopuolison menettäneiltä 32 kirjettä, aviopuolison menettäneiltä 85 kirjettä ja muilta 7 kirjettä (yhteensä 188)

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

3. Tutkimuksen lähtökohdat: tutkimustehtävä

Tutkimustehtävänäni oli selvittää **lapsen menetyksen merkitystä vanhemman spiritualiteetin muotoutumisessa**.

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

3. Tutkimuksen lähtökohdat: kirjoittajat (N=64), sukupuoli

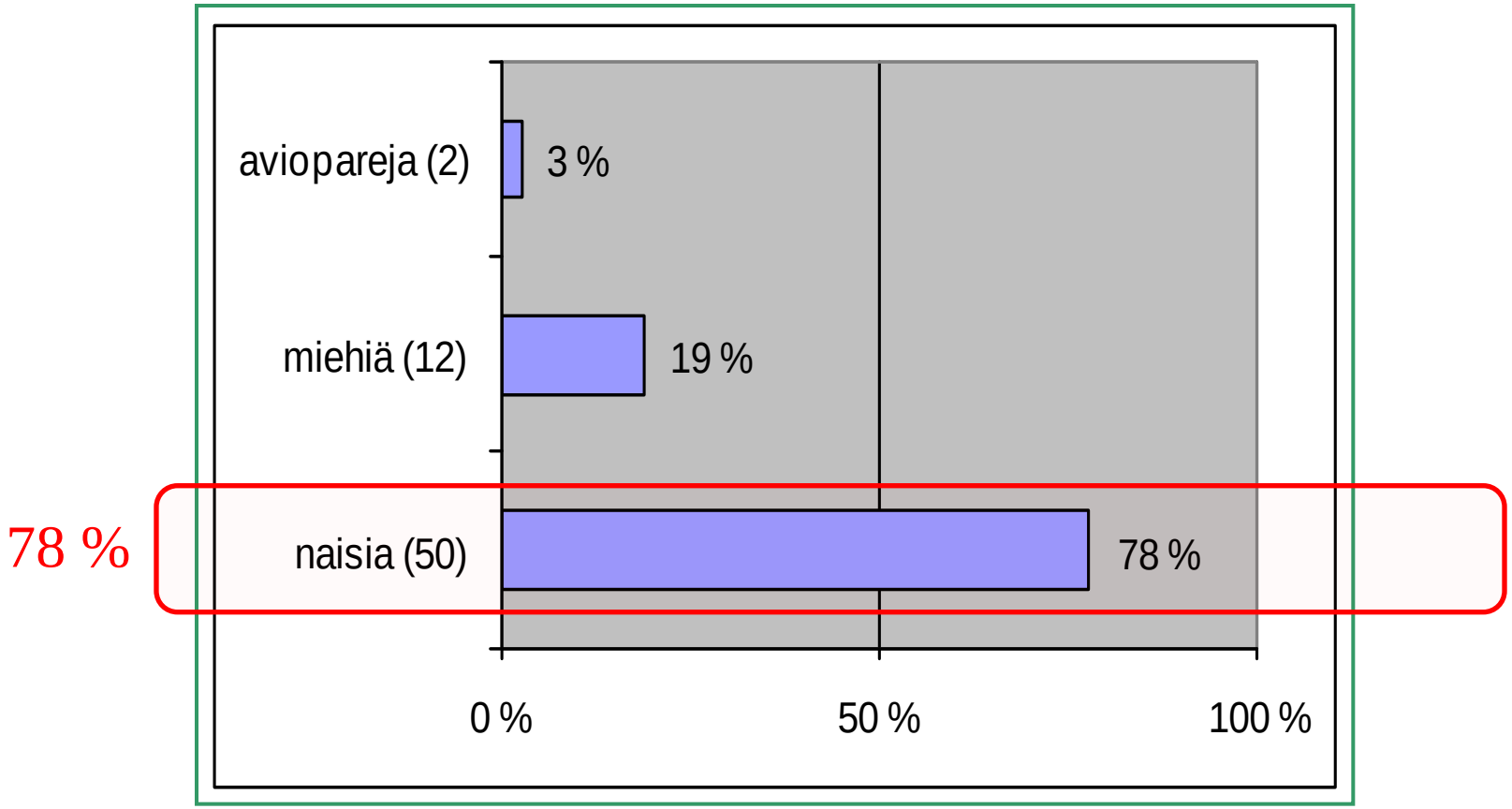

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

3. Tutkimuksen lähtökohdat: kirjoittajat (N=64), ikä

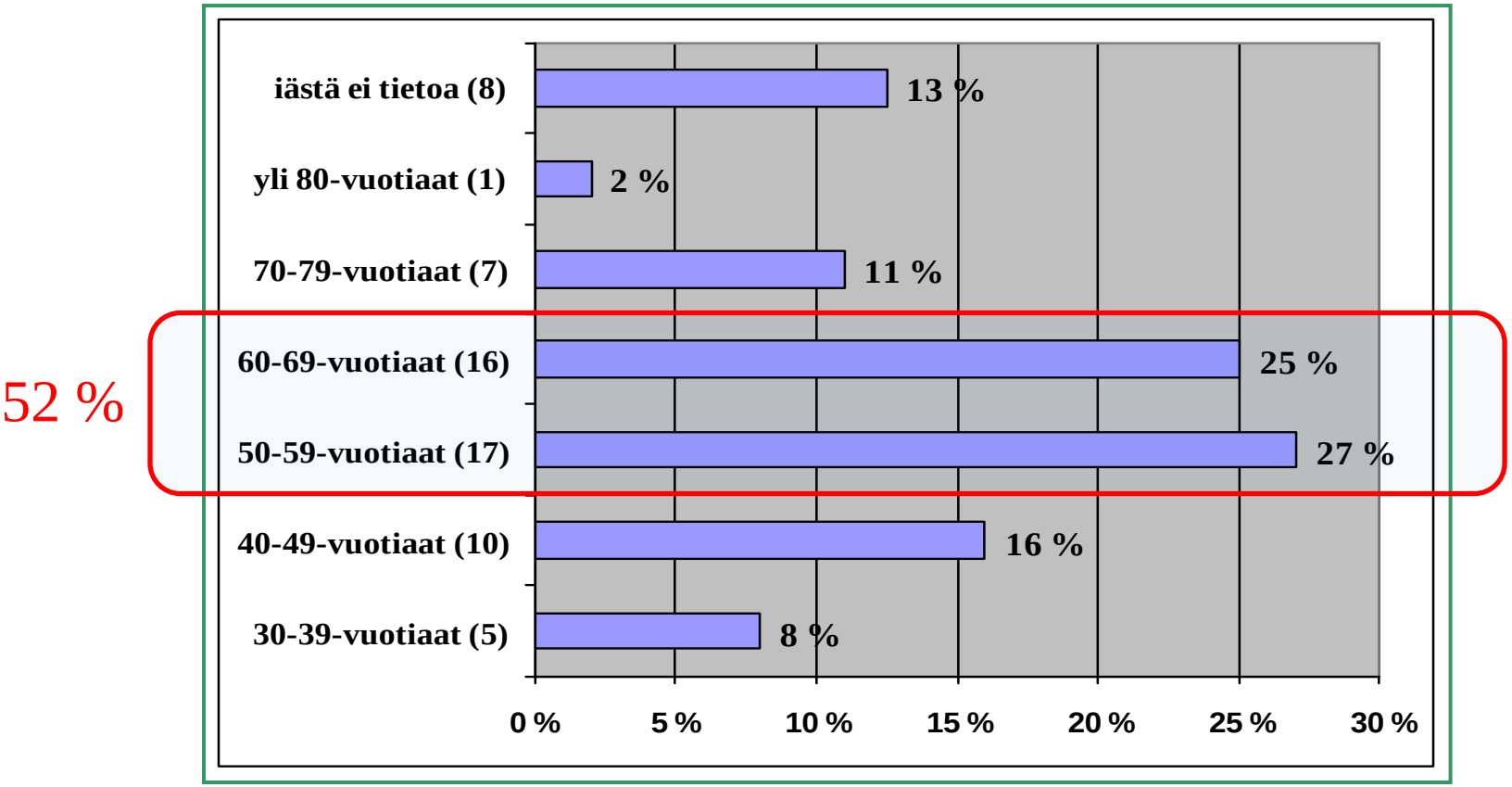

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

3. Tutkimuksen lähtökohdat: menetetyt lapset (N=75), kuolemasta kulunut aika

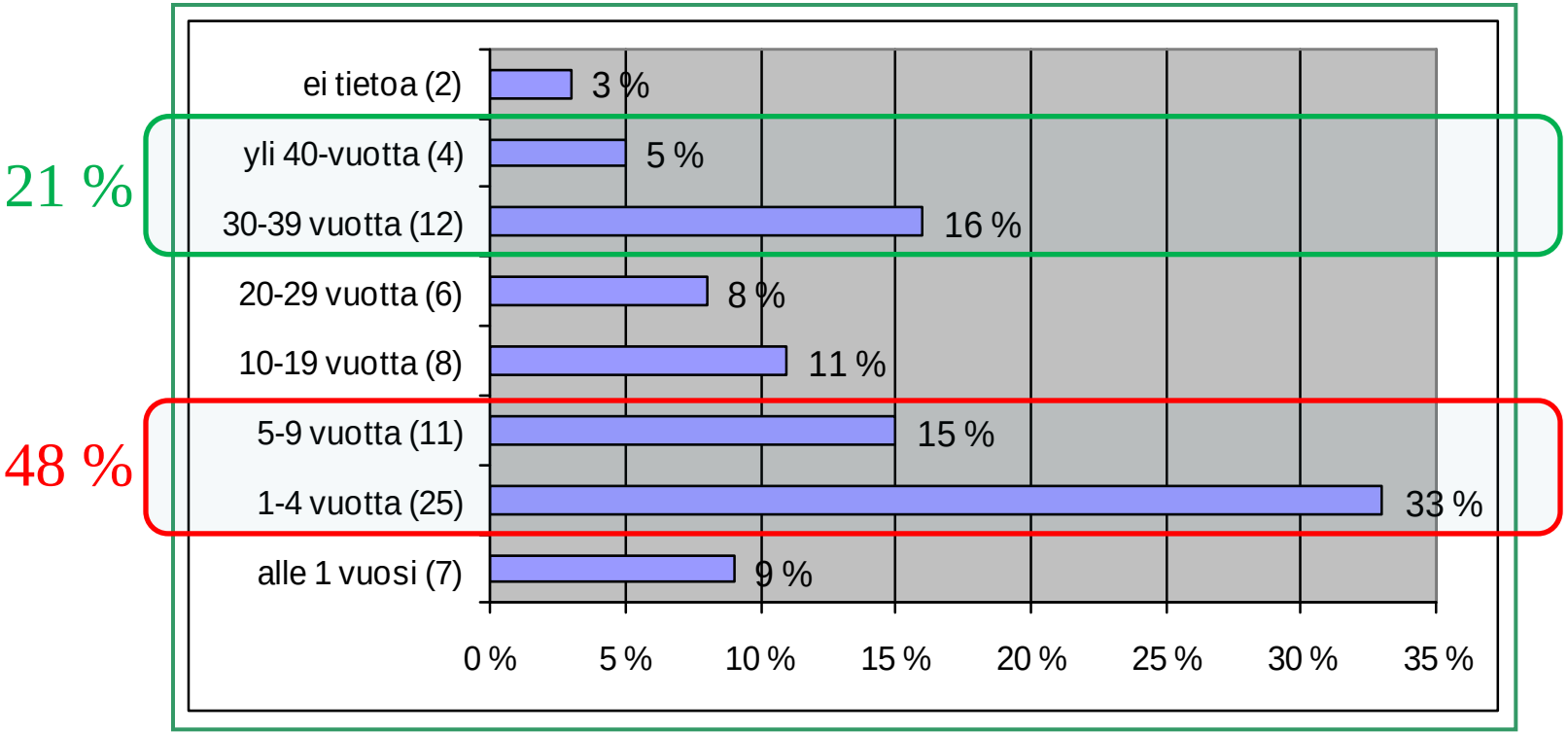

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

4. Tutkimustulosten yläkategoriat

A. Lapsen menetyksen vaikutukset vanhemman spiritualiteettiin ja vanhemman suhtautuminen menetykseen

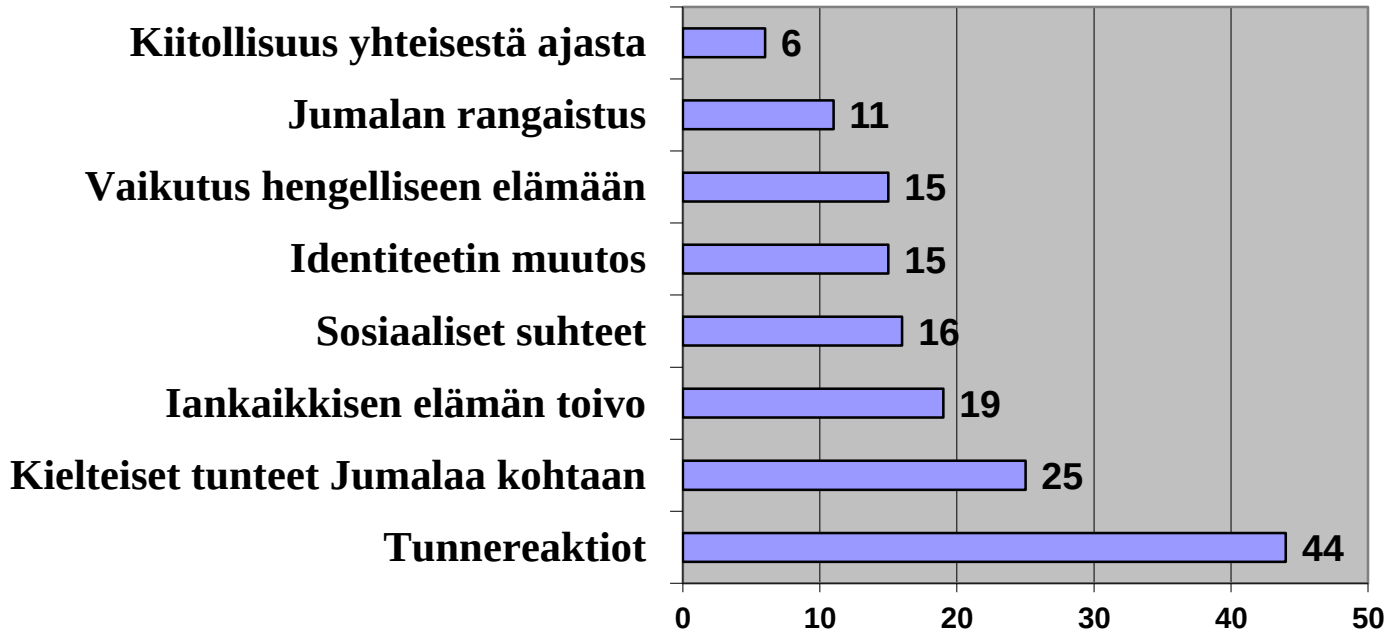

N=64, kirjoittajien määrä (kpl)

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

4. Tutkimustulosten yläkategoriat

B. Psyykkiset ja hengelliset prosessit selviytymisen keinoina

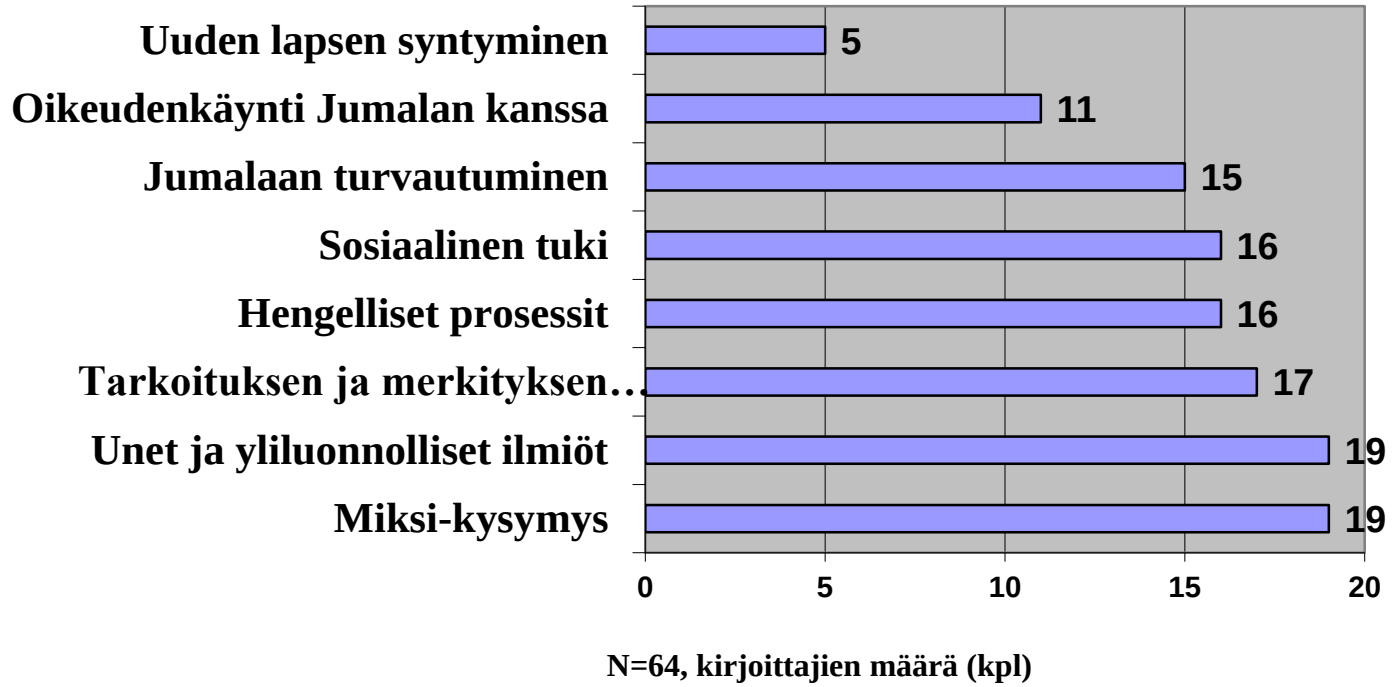

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

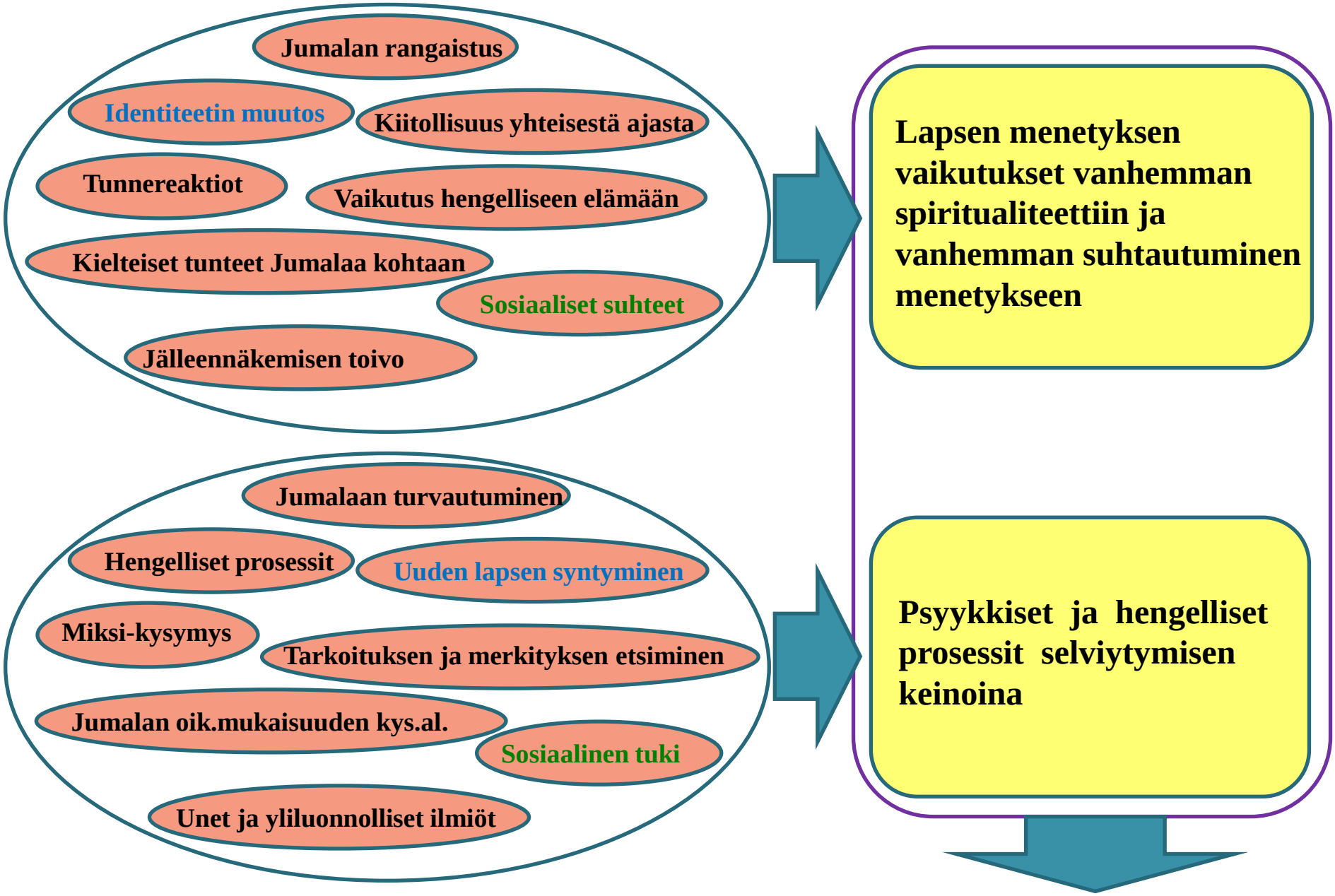

Lapsen menetyksen merkitys vanhemman spiritualiteetin muotoutumisessa

5. Suru

- jonkin menetyksen tai ikävän tapahtuman aiheuttama voimakas ja pitkäkestoinen mielipahan **tunne** ja murhe (Suomen kielen perussanakirja)
- **suuren menetyksen** aiheuttamasta surusta puhuttaessa ei tarkoiteta yhtä määrättyä tunnetta > nimitys spontaanille sisäiselle **tapahtuma-sarjalle**, joka vie muutokseen (Martti Lindqvist)

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

5. Surutyö ja suruprosessi

SURUTYÖ

- surutyöllä tarkoitetaan läheisen kuolemaa tai muuta vaikeaa menetystä surevan vähittäistä mukautumista tilanteeseen (Soili Poijula)
- Sigmund Freudin luoma käsite (*die Trauerarbeit)*
- voi johtaa harhaan (jos teet enemmän työtä, saat käsiteltyä surun nopeammin)
  > nykyisin **suruprosessi**

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Uusi surukäsitys

Suruprosessin tehtävänä ei ole kiintymyssiteen irrottaminen kuolleesta vaan kiintymyssuhteen muodon muuttaminen mielikuvien ja muistojen tasolla toimivaksi.

Surun päätehtävä

Rakentaa **mielikuva** tästä läheisestä sen **säilyttämiseksi muistissa**.

Lapseni elää aina sydämessäni *ja kulkee mukanani, vaikka hänen kuolemastaan on 13,5 vuotta. (Heli L)*

5. Suru ja suruprosessi

- ***Grief***: koettu suru eli menetystä koskevien ajatusten ja tunteiden kokonaisuus, jonka sureva kokee **sisällään**
  > sisäinen merkitys, jonka ihminen antaa suremiskokemukselle => **suruprosessi**

- ***Mourning***: **ilmaistu** suru.
  Sureva ottaa surun sisältään ja ilmaisee sen itsensä ulkopuolella. Esim. itkeminen, kuolleesta puhuminen

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Surun pitkäkestoisuus 1

Atle ja Kari ***Dyregrov****:*

Vielä ***12-15 vuoden*** *jälkeen lapsen kuolemasta menetys vaikutti* ***puolilla vanhemmista*** *arkipäivään merkittävällä tavalla.*

Surun pitkäkestoisuus 2

Kanerva kuoli tapaturmaisesti, hukkui 1 vuoden ja 5 kuukauden ikäisenä. Siitä on jo ***53 vuotta****, mutta minulle se on yhtä tuore kuin jos olisi viisi päivää [83-v. mies]. (Antti L)*

Surun pitkäkestoisuus 3

- Tärkeän läheisen menetyksen jälkeinen suruprosessi voi olla hyvin pitkäkestoinen
- Yleistä ajatusta, että suru menee vuodessa parissa ohi, täytyy pitää läheistään surevan surua vähättelevänä harhakäsityksenä
- Akuutti suru muuttuu kyllä muodoltaan kaipuuksi, ikäväksi ja haikeudeksi, mutta se ei tarkoita, että suru olisi läpikäyty

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

6. Lapsen menetyksen vaikutukset perhedynamiikkaan ja vanhemman sosiaalisiin suhteisiin

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

6. Perhedynamiikka ja sosiaaliset suhteet

- On varsin yleistä, että lapsen menetys vaikuttaa myös *perhe-dynamiikkaan* ja vanhempien *sosiaalisiin suhteisiin*
- Rando kutsuu näitä toissijaisiksi (*secondary*) menetyksiksi
- Varsinkin parisuhteeseen ja perhe-elämään kohdistuu erittäin suuria paineita

6. Perhedynamiikka ja sosiaaliset suhteet

Perhedynamiikka ja sosiaalinen verkosto muuttui lapsensa menettäneillä viidellä eri tavalla:

A. Avioliitto kariutui

B. Perheenjäsenten välit muuttuivat

C. Ihmiskontaktit vähenivät

D. Yksinäisyyden tunne lisääntyi

E. Työyhteisö menetettiin

6 A. Avioliiton kariutuminen

- Tutkimukseen osallistuneista kahdeksan kertoo *avioliiton päättyneen eroon*
- Menetys on aiheuttanut katkeruutta ja erillisyyttä puolisoiden välille sekä tunne-elämän epävakautta. Nämä seikat ovat olleet vaikuttamassa eroamiseen

6 A. Avioliiton kariutuminen

- *Koko perheemme siihen astinen elämä romahti kasaan eikä koskaan ole korjaantunut… Kannamme kukin tahoillamme taakkaamme erillämme toisistamme. Erosin miehestäni viisi vuotta poikamme kuoleman jälkeen. Me yritimme jatkaa yhteiselämää mutta se ei enää sujunut. (Helmi L)*
- *Tämä tapahtuma vaikutti kuitenkin niin, että hän [aviomies]sai kaksi sydäninfarktia loppukesästä ja syksyllä. Hän katkeroitui Jumalalle ja myös minulle. Viha ja katkeruus ajoi suhteemme avioeroon noin kymmenen vuotta myöhemmin. (Sari L HEL)*

6 A. Avioliiton kariutuminen

- *Pekan kuoleman jälkeen pyrin olemaan surevan äidin tukena ja oma sureminen jäi väliin... Surin sitten yhdellä kertaa avioliiton hajoamista ja Keijon kuolemaa. (Kaarlo L EVL)*
- *Mieheni, joka ei ollut juuri lapsistaan välittänyt eikä heitä hoitanut, otti oikeuden menettää hermonsa tästä surusta. Myrskyisä kausi onneksi päättyi, kun hän vihdoin lähti ja jäi sille tielleen. (Pirkko L EVL)*

6 A. Avioliiton kariutuminen

- Lapsen menetys ei useinkaan ole ollut ainoa syy eroon, mutta monesti se on ollut varsin ratkaisevassa osassa
- Niissä perheissä, joissa perheyhteys särkyy lopullisesti, on yleensä ollut vaikeuksia jo ennen lapsen kuolemaa
- Kun tunne-elämä vaurioituu ja keskinäiseen suhteeseen tulee katkeruutta, tavallisia parisuhteen arkielämän ongelmia ja haasteita ei enää pystytä selvittelemään

  > Se, mitä toisessa oli aikaisemmin vaikea sietää, muuttuu nyt kestämättömäksi

6 B. Perheenjäsenten välien muuttuminen

- Perheen sisällä eri perheenjäsenet voivat kokea voimakasta yksinäisyyden tunnetta, koska jokaisen kokemustapa on erilainen
- Äidin ja isän surressa erillään keskusteluyhteys kärsii tai se voi katketa kokonaan > avioliitto joutuu koville ja parisuhde natisee liitoksistaan
- Suru, joka jätetään tunnistamatta tai ilmaisematta, saattaa tiivistyä puolison hylkäämiseen
- Erään tutkijan mukaan korkea avioeroaste lapsensa menettäneiden vanhempien kohdalla on myytti, jota ei ole todennettu tutkimuksilla (Schwab 1998)

6 B. Perheenjäsenten välien muuttuminen

- Yhden lapsen kuollessa koko *perheen tasapaino voi järkkyä*.
- Kuolema ei kosketa pelkästään kunkin jäsenen suhdetta kuolleeseen, vaan se vaikuttaa elossa olevien keskinäisiin suhteisiin jatkossa
- Perherakenteessa tapahtuu muutos > menetys aiheuttaa aina tyhjän aukon perheeseen

6 B. Perheenjäsenten välien muuttuminen

- *Voin vielä hyväksyä sen, että me vanhemmat jouduimme kohtaamaan tämän surun – ja tiedän että sen kanssa jotenkin selviämme – mutta että veljen menetys vammautti toisen poikamme niin, että melkein tuntuu kuin olisimme hänetkin menettäneet.” (Sinikka L EVL).*
- *Koko perheemme siihen astinen elämä romahti kasaan eikä koskaan ole korjaantunut … Kannamme kukin tahoillamme taakkaamme erillämme toisistamme. (Helmi L)*
- *Se pommi joka putosi perheeseen, surmasi yhden, mutta vammautti loput perheen jäsenistä pysyvästi. (Esko Li)*

6 B. Perheenjäsenten välien muuttuminen

- Menetyskriisi: perhe lukkiutuu, jolloin välimatka perheenjäsenten kesken kasvaa
- Kuolema voi kutsua esiin eristäytymisen ilmapiirin
- Vanhemmat voivat muuttua myös suojelevammiksi jäljellejääneitä lapsiaan kohtaan > kokevat sen normaaliksi

6 C. Ihmiskontaktien väheneminen

- Muutama kirjoittaja alkoi *vältellä ihmiskontakteja* menetyksen jälkeen
- Ihmisten kohtaaminen oli liian haasteellista, koska oma tunne-elämä oli niin vaurioitunut ja henkiset resurssit olivat vähentyneet
- Vanhemmat välttävät tapaamasta ihmisiä, jotka eivät tiedä tapahtumasta ja kyselevät lapsesta > voi tuntua rasittavalta, koska tapaamisessa voi joutua helposti selittelemään ja lohduttamaan toista

6 C. Ihmiskontaktien väheneminen

- *Suhtautuminen ihmisiin oli hieman pelokasta johtuen ilmeisesti siitä, että osanotto muistutti aina Veikon kuolemasta. (Arsi L EVL)*
- *Kävimme [Raija ja hänen miehensä] myöhään illalla ja joskus yöllä kävelemässä ulkona. Ehkä osittain sellaisestakin syystä ettei tarvinnut kohdata ihmisiä ja kertoa tapahtuneesta. (Raija L)*
- *Joka kerta kun piti mennä jonnekin kylään ajattelin olenko tavannut heidät Riston kuoleman jälkeen jos en niin en halunnut lähteä, sillä en jaksanut taas kerran käydä läpi suruani. (Marika LLLk EVL)*

6 D. Yksinäisyyden kokeminen

- Myös muut ihmissuhteet sukulaisiin, ystäviin ja työtovereihin saattavat muuttua
- Vanhemmat kokevat sosiaalisen ympäristön jättävän heidät yksin tai vähättelevän menetystä jättämällä lapsen nimen mainitsematta keskusteluissa
- Kokemus, etteivät ystävät ole pystyneet kohtaamaan heitä riittävän läheisellä tavalla
- Myös eksistentiaalinen yksinäisyyden kokeminen > ulkopuolisuuden tuntu / kuilu (sekä vanhempien että toisten ihmisten käyttäytyminen vaikuttaa)

6 D. Yksinäisyyden kokeminen

- *Työssä teen pitkää päivää, ylitöitä ja aherran näännyksiin asti. Mutta en tapaa ystäviä, enkä liiku juuri missään… Minulla on ystäviä. Mutta silti olen yksin, niin kovin yksin… En jaksa paljoa tavata ihmisiä, tapaan kyllä työssä, mutta vapaa-aikana en halua. (Marja L HEL)*
- *Ystäväni olivat saaneet tietää kaksosten kuolemasta, mutta he olivat hyvin arkoja ottamaan yhteyttä. Nyt ymmärrän, ettei se ollut helppoa heillekään, nuorille ihmisille, mutta silloin sekin tuntui kamalalta, etteivät ystävät halunneetkaan olla tukemassa minua. Vanhempani olivat lähellämme, mutta muuten olimme mieheni kanssa yksinäisiä ja onnettomia. (Satu LkLkLk EVL)*
- *Silloin ei ollut mitään jälkipuintiryhmiä kuten nykyään. Se, että meidät tuolloin jätettiin kaksin yksin suututti ja harmitti (varsinkin vuosien kuluttua) melkoisesti. (Kaarlo L EVL)*

6 D. Yksinäisyyden kokeminen

- Ystävät voivat myös etääntyä surevasta
- Pienen lapsen kuolemaa on mahdotonta ymmärtää, mikä herättää ahdistusta ystävissä > ystävät, jotka itse ovat vanhempia, välttelevät lapsensa menettäneitä
- Menetyksen jälkeen ystäväpiiri voi suorastaan vaihtua
- Surevat kertovat usein sosiaalisesta tyhjiöstä, joka syntyy heidän ympärilleen > ”sosiaalinen avuttomuus” (Dyregrov)
- Varsinkin ystävien kehotukset siirtyä elämässä eteenpäin koettiin epämukaviksi ja kiusallisiksi

6 D. Yksinäisyyden kokeminen / seurakunta

- Myös *seurakuntaa* kohtaan oli odotuksia, jotka eivät täyttyneet
- Aikaisempina vuosikymmeninä ei ollut sururyhmiä
- ***Seurakunnan taholta ei tuolloin otettu mitään yhteyttä – se tuntui jälkikäteen katkeralta. Minkäänlaisia sururyhmiä ei tuolloin myöskään ollut. Yksin sai surussa kanssa taistella (Orvokki L EVL)***
- ***Kukaan seurakunnasta ei tullut. Itkimme hyljätyksi tulemista. (Janne Li)***

6 E. Työyhteisön menettäminen

- Monien asioiden yhteisvaikutuksesta lapsensa menettänyt voi menettää myös työkykynsä > kontaktit työyhteisöön katkeavat

- ***Minun ammattini on aineenopettaja, josta jäin työkyvyttömyyseläkkeelle…, kun en enää millään jaksanut. (Elvi LL EVL)***

6 F. Sosiaalinen tuki

- Yhtenä keskeisenä selviytymiskeinona on *perheen*, *ystävien ja ammattilaisten tuki*.
- Sosiaalisen tuen muotoja ovat henkinen tuki, arviointituki, tietotuki ja apu

6 F. Sosiaalinen tuki

- Yhtenä keskeisenä selviytymiskeinona on *perheen, ystävien ja ammattilaisten tuki*
- Sosiaalisen tuen muotoja ovat henkinen tuki, arviointituki, tietotuki ja apu
- Tukea antaneina perheenjäseninä ja sukulaisina mainittiin oma *puoliso, sisar, lapset, lapsenlapset ja vanhemmat*
  > muissa tutkimuksissa tärkeimpinä on todettu puoliso ja lapset

6 F. Sosiaalinen tuki: perhe ja sukulaiset

- *Vanhempani ovat olleet suurena tukena ja on ollut tärkeätä saada tukea heiltä. (Satu LkLkLk EVL)*
- *Mieheni kanssa kävelimme myös iltaisin ja puhuimme, hänen oli helpompi puhua, kun sai katsoa kauas. (Leila L HER)*
- *Ehkä auttajana oli, että meillä oli lapsia. (Marika LLLk EVL)*
- *Iloitsen suunnattomasti nuorimmasta tyttärestämme, joka mielestäni on ollut myös ainoa syy jatkaa omaa elämääni ja jaksaa eteenpäin. (Saara LL EVL)*
- *Lapsenlapsi jonka tunsin ensin yrittävän viedä sydämestäni Kalevin paikan alkoi vähitellen tulemaan minulle lohduttajaksi kun tuntui oikein pahalta, sitten syntyi toinen lastenlapsi ja sitä myöten alkoi tulla enemmän asioita jotka piti ajatuksia tässä olevassa elämässä. (Mirva L EVL)*

6 F. Sosiaalinen tuki: ammattiauttajat

- Ammattiauttajina mainitaan sairaala-pastori, terapeutti, diakonityöntekijä ja pappi

6 F. Sosiaalinen tuki: ammattiauttajat

- *Henkilökunta kysyi, haluaisimmeko sairaalapastorin käyvän juttelemassa luonamme ja halusimme. Hän tulikin heti ja puhui oikein mukavasti ja rauhallisesti meidän kanssamme ja siitä, miltä meistä nyt tuntuu. Lopuksi hän vielä muistaakseni rukoili puolestamme ja antoi käyntikorttinsa ja kehoitti halutessamme meitä soittamaan. (Satu LkLkLk EVL)*
- *Toinen vetäjistä huomasi minun tulehtuneet perhevälit ja hän järjesti minulle nopeasti mahdollisuuden mennä seurakuntayhtymän perheterapeutille. Menin ja huomasin senkin hyödylliseksi ja kävin siellä aika kauan puhumassa tunteitani vauvojen menetyksestä sekä muusta. Siellä oli sama juttu, että oli hyvä, ettei tarvinnut erityisesti perustella uskoani.(Satu LkLkLk EVL)*
- *…siitä on kohta kolme vuotta, mutta suru ei ole kaikonnut, murhe ei ole jättänyt ja minä henkilökohtaisesti käyn vielä terapiassa kerran viikossa. (Elvi LL EVL)*

6 F. Sosiaalinen tuki: ammattiauttajat, seurakunta

- *Mutta suurin ulkopuolinen henkinen apu mitä meille on tullut on saatu seura-kuntamme diakonissalta. (Hillevi Li)*
- *Siellä oli mahtava pappi [nimi] ja hän lohdutti minua ettei tarvitse yhtään surra meidän lapsemme ovat Jeesuksen luona taivaassa. Häneltäkin oli lapsi kuollut. (Niina L EVL)*

6 F. Sosiaalinen tuki: ystävät

- Läsnäolo, lohdutus ja kuunteleminen
- Perustarpeista huolehtiminen
- Ystävät, jotka pitävät huolta perheen lapsista

- Meillä on tukena seurakunta ja hyviä ystäviä. (Meeri L VAP)

- Meitä auttoi tosi paljon hyvä ystävämme joka on pappi. Hän vietti paljon aikaa luonamme. Keskustelimme kuolemasta ja siihen liittyvistä asioista. (Raija L)

- Tyttäremme kaverit kävivät meillä usein, melkein joka päivä, saimme heidänkin kanssaan jakaa surua, surua, joka oli myös heissä…

6 F. Sosiaalinen tuki: työtoverit

- Työtoverien henkinen tuki

- ***Kuitenkin minulla oli eräs työtoveri, joka ”kävelytti” minua joka ruokatunti, ja hänen kanssaan sain puhua näistä asioista. (Leila L HER)***

- ***Surussa auttoi työkavereiden, sukulaisten ja ystävien tuki. (Satu LkLkLk EVL***

6 F. Sosiaalinen tuki: sururyhmät

- Sururyhmistä löytyy vertaistukea

- ***Meille tuli seurakuntayhtymältämme ilmoitus järjestettävästä lapsensa menettäneiden piiristä, mutta heitin lapun menemään. Noin puolen vuoden päästä lehdessä ilmoitettiin uudestaan piiristä ja silloin aika tuntui kypsältä ja lähdin yksin sinne. Se olikin oikein hyvä, sillä sieltä löytyi kerrankin ihmisiä, joiden kanssa puhuimme yhteistä kieltä. Olin oikein hämmästynyt, kun kokemukset ja tunteet olivat niin samanlaisia, vaikka lapsemme oli kuolleet hyvin eri ikäisinä, jollain aikuisena ja minulla niin pieninä. Muistaakseni piiri kokoontui 10 kertaa ja joka kerta lähdin piiriin mielelläni kuuntelemaan ja puhumaan ja itkemään. Se oli minusta myöskin hyvä, että sen järjesti seurakunta, koska minulle Jumalan olemassaolo oli itsestäänselvyys ja hyvä lähtökohta keskusteluun. (Satu LkLkLk EVL)***

6 G. Identiteetin muutos

”Puuttuva sana
Naista, joka saattaa miehensä hautaan,
sanotaan leskeksi,
miestä, joka jää suremaan vaimoaan, leskimieheksi.
Vanhempansa menettänyt lapsi on orpo.
Mutta miten nimitetään kuolleen lapsen äitiä ja isää?”

P.F. Thomése (2004)

6 G. Identiteetin muutos

- Lapsen **menetys vaikuttaa vanhempaan voimakkaasti, syvästi ja laaja-alaisesti**
- Se on todettu yhdeksi yksilön elämän emotionaalisesti ja elämänhistoriallisesti dramaattisimmista tapahtumista
- Useat vanhemmat hahmottavat elämänsä kahteen jaksoon – **ennen ja jälkeen lapsen menetyksen**

*”Silloin alkoi **ajanlaskumme nollasta.**”*

6 G. Identiteetin muutos

- Valtaosa vanhemmista kuvaa **identiteettinsä muuttuneen kielteiseen suuntaan**
- Identiteetin muutosta tuodaan esille myös seuraavilla ilmauksilla: **revityksi tuleminen, vammautuminen, sydämen särkyminen** ja **sekaisin oleminen**

*” Minusta repäistiin silloin niin suuri osa, että **jäljelle jäävä pala ei ollut enää kokonainen minä**.”*

*” Ihmisenä koin, että **sydämeni särkyi**. Lapsen menetys on niin riipaiseva, että koin **muuttuvani** toiseksi ihmiseksi.”*

*” **Olen ollut sekaisin** ja olen sitä lopun elämäni. **Suru ja tuska on syvällä sisälläni**.”*

6 G. Identiteetin muutos

- Muutaman kirjoittajan kohdalla menetys on vaikuttanut **identiteettiin positiivisesti**
- Minuus eheytyy, kuva itsestä selkiintyy ja tarkentuu sekä persoonallisuuden toiminta muuttuu elämän todellisuutta vastaavaksi

*” **Suru on tehnyt minut rikkaammaksi. En ole enää sama ihminen**, kuin aikaisemmin… Nämä 11 vuotta ovat olleet **elämäni parhainta ja onnellisinta aikaa**.”*

*” **Mutta suru muutti minut aivan erilaiseksi** – jotenkin **ymmärrän muita helpommin**, **nautin pienemmistä asioista** enemmän nyt ja tässä.*

*” Tuli sellainen tunne, että **kun tästä on läpi menty, mennään mistä tahansa: tämän pahempaa ei voi tulla**. ”*

6 G. Identiteetin muutos

- ”Vain siellä missä oliolle on löydetty sana, olio on olio. Vain siten olio ***on olemassa.***”

  (Heideggerin ensimmäinen kielifilosofinen periaate)

- Ehdottaisin käytettäväksi ”VARPO” –nimitystä (vanhempi + orpo)

6 G. Identiteetin muutos / surun kesto

- Menetyksen kokemus pysyy vanhempien mielessä **tuoreena muistissa**
- Määrällisissä tutkimuksissa raportoidut hyvin lyhyet toipumisajat heijastelevat tutkimusten **lyhyttä seuranta-aikaa** ja **tutkimusasetelmaa**.
- Suru voi kestää jossakin muodossa lopun elämää
- Vielä **12–15 vuoden** kuluttua menetyksestä noin **puolet** vanhemmista arvioi, että heidän lapsensa kuolema vaikutti yhä heidän arkipäiväiseen elämäänsä merkittävällä tavalla (Dyregrov & Dyregrov 1999)

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

6 G. Identiteetin muutos / surun kesto

*” Aika kului ja **suru** hälveni, vaikka **ei koskaan unohdu kokonaan** mielestä pois… käyn lapseni **haudalla joka viikko** vien kynttilöitä ja puhun lapselleni …joka kerta kyyneleet valuu poskiani pitkin kun olen lapseni haudalla, aikaa on kulunut **14 vuotta** kun tämä **tapahtui mutta ikävä ei haihdu koskaan** .”*

*” Vaikka asioista on niin **kauan [37 v.]** – eikä niitä enää niin usein ajattele, mutta **itku** se taas tuli, kun näitä sanoja piirtelin.”*

*” Sanotaan että **suru lapsen kuolemasta ei lopu koskaan**. Vuosikymmenien takaa [45 vuotta aikaa] se nousee voimakkaana suruna… En koskaan ole elänyt niin **raskasta aikaa**. **75 vuotta** kestäneen elämäni aikana olen nähnyt ja kokenut monenlaista.*

*” Kanerva kuoli tapaturmaisesti, hukkui 1 vuosi ja 5 kuukautta ikäisenä. **Siitä on jo 53 vuotta**, mutta minulle se on **yhtä tuore kuin** jos olisi **viisi päivää** [83-v. mies]. ”*

6 H. Uuden lapsen syntyminen

- ***Uuden lapsen syntyminen*** voi auttaa toipumisprosessissa
- Lapsi ei poista tapahtunutta mielestä, mutta lapsi **lohduttaa** enemmän kuin mikään muu ja auttaa näin toipumisprosessissa
- Hän **ei saa korvata** menetetyn lapsen persoonaa
- Mielenkiintoista oman tutkimukseni aineistossa on, että se näyttäytyy merkittävänä asiana nimenomaan vanhempien jumalasuhteen kannalta

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

6 H. Uuden lapsen syntyminen

- *Kaiken tuon jälkeen on Jumalalle kiitollinen, kun on saanut uuden vaimon ja kaksi ihanaa tytärtä. (Kaarlo L EVL)*
- *Meille on v…syntynyt tyttö ja saimme toisen tytön v... Heidän saamisensa on tuntunut Jumalan suurelta, hyvältä lahjalta. (Anita LkLkLk)*
- *Samana vuonna sain pojan hänen tilalleen. Näin Isä lohduttaa kärsiviä lapsiaan. (Liisa L)*

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

7. Lopuksi

- Lapsen menetys vaikuttaa perhedynamiikkaan loppuelämän ajan
- Lapsen menetys voi hajottaa perheen tai lujittaa suhteita
- Menetetään vanhoja ystävyyssuhteita tai ystävyyssuhteet lujittuvat
- Myös uusia ystäviä esim. vertaistuki-ryhmistä

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

7. Lopuksi

- Väitöskirjani *(Lapseni elää aina sydämessäni. Lapsen menetyksen merkitys vanhemman spiritualiteetin muotoutumisessa)* on tilattavissa Kirkon tutkimuskeskuksesta (hinta 31 €)

  puhelimitse numerosta 03 3123 3400
  sähköpostitse: tutkimustilaus@evl.fi
- Lisensiaatintutkimukseni löytyy netistä Itä-Suomen yliopiston kirjaston sivuilta

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20100005

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO